EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla

Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, alsekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 139, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 29650

Tellimishinnad:

Aasta	kr. 147.–
Termin (4 kuud)	kr. 52.–
Kuu	kr. 15.–

Kuulutusehind 75 öörs mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.

Eskilstuna-Kuriirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Neljapäeval, 30. aprillil 1970

Upplaga C

Nr. 99 (3383)

Vene kombinatsiooniluure: satelliidid-kalalaevad

Oma raamatus "Die Russen kommen nicht" näitab lääne-saksa ajakirjanik Helmut Wolfgang Kahn, et venelased kasutavad praegu nn. kombinatsioon-luureterenistust. See on satelliidte ja "kalalaevade" koostöö. Näiteks kui Nook, Liidu luuresatelliit registreerib mõne USA raketilaste ettevalmistuse Vandenbergi atsevajakul, siis saadetakse kohe "kalalaevad" Lõuna-Kalifornia ranniku lähedale seda katset jälgima. Pende kalalaevade pardal on rohkem antenne ja luuresaadmeid kui kalapüügi vahendeid.

Lisaks "kalalaevade" rakendamisele ütardib siis ka Tjuratam-Baikonuri katseväljakult (vastavalt "kalalaevad" saadavale informatsioonile) uus luuresatelliit, mis peab registreerima nii kõik selle, mis toimub Marshalli saarestikku kuuluva atolli Kwajaleini kohal. Viimane on üks neid kohti, kus USA antiraketid (Nike-X) peavad tabama (raketitiirje katsete korras) sinna saabuvad USA kaugmaarakette. Fotograafeerimise ja kõigi teiste andmete registreerimise korras saavad venelased siis ka kõik väljakood andmed juba kahe tunni pärast, sest siis maandub nende luuresatelliit pärast ülesannete täitmist.

Moskva peamiste luuresatelliitidena esinevad Kosmos-seriisse kuuluvad lennukehed. On teada, et nende toimine neile määratud erlisidilt tagasi Maale on alati võimalik.

Näiteks siis 323. jaanuarist kuni 28. oktoobrini 1967), kui Kwajaleini atolli kohal toimuid USA rakettilõje katsed, startisid Kosmos 139, 160, 168, 170, 171, 178, 179, 183 ja 187. Need satelliidid (tähaenij ligemale 250 startiil tembeldas USA endine kaitseminister, Robert McNamara maailmaruumi reivadeks ja andis neile nimetuse "Fractional Orbit Bombardment Satellites" ehk FOBS.

Järg. lhk. 2.

L. Leesment Osakasse Rootsit esindama Maailmanäitusele

MALMÖ (EPL) — Leida Leesmenti Malmö-tüdrukud esinesid laupäeval, 25. aprillil Malmö linnateatris 400-pealises kooseisus tavalise hilgleduga. See oli rühmade 466-es esinemine ja olsene "ärasaatmisetendus" rühma südamikule, milline oma juhiga lendab 12. mail Osaka maailmanäitusele esinema Rootsi esindajana. Esindusrühma kuulub 14 võimlejat, ette on nähtud kaks esinemist maailmanäitusel, kolm televisioonil esinemist ja tagasireisil esinemise Hongkongis ja Bangkoks.

Malmö linnateatri lähimüüdud salongis istus 1600 pealtvaatajat, kes ei kaotanud oma aplausihimu kogu üsna pika, ent läärmiselt mitmekesise programmi kestel. "Oleks asjatu leidida superlative riita ükstesise etsa", ütles Skånska Dagbladet arvustuses ja lisas: "Nii palju võib aga konstateerida, et tüdrukud selsavad selles klassis, mis on nad teinud maailmakuulsaks ja et nad on kõsti ära teeninud selle uusduse, mida neile on näidatud nende valimisega meie maa esindajaiks Osaka maailmanäitusele".

Ajakirjandus peatus eriti rahvusvahelise rahvatantsuprogrammi juures, kus muu hulgas ei puudunud ka eesti osa — 90-pealine rühm kandis ette kaks eesti rahvatantsu — "Kiigadi-Kaagadi" ja "Oire ja vasemba".

Skånska Dagbladet konstateerisi: "Kokkuvõtteks — Leida Leesment ja teised juhid jatkavad oma veenvat tööd. Linnale peaks see olema peasegu piinlik, et see institutsioon, millline annab linnale rohkem good-willi kui miski muu, ei oma treeninsiruume ja on sunnitud üürima koolide saali vanamoodsaid ruume".

Leida Leesmenti suurel kevadesinemisel olid väljas kõik tema rühmid — alates pisikestega kuni eliitvõimlejateni välja. Esinemise abljuhiks oli tema võimlemispedagoogist ja võimlejat tütar Tiina Leesment.

"Arbetet" konstateerib, et esinemine oli väga kõrges klassis — kaks tundi rüütsni, liikumisrõõmu ja fantastilist nõtkust.

Malmö-tüdrukud on nüüd 15 aastat vanad. Juubeliaasta kõrgpunktiks on muidugi Jaapani reis, millelks Sverige-Information jnsl Leida Leesmenti rühma välja valis. Seega on kogu reis korraldatud Rootsi PR-organite kulul.

Jaapani-reisilt jõutakse tagasi 29. mail. Alguses oli kavatsetud tagasitulek üle USA ühendatees sealsete esinemistega, kuid need on ülkatud edaspidisele ajapuudusel, sest juba 11. juunil peab rühm olema Itaalia-tõrrneel, kus esinemised toimuvad Sitsiilias, Sardinias, Milaanas, Roomas ja itaalia televisioonis. Intensiivne esinemisreis kestab üks nädal.

23. juunil sõidab Leida Leesment esinemisreisile Saksamaale, kus Malmö-tüdrukud võtavad osa Alam-Saksi võimlemispidustustest. Kuu aega hiljem, 23. juulil toimub esinemine Kopenhaagenis, kus kutsujaks on "V-Mens Club" maailmakongress.

Markida võib veel, et Leida Leesment oma võimlejatega viibisid veeruari lõpus Stuttgardis Saksamaal, kus toimus esinemine suures Liederhalles. "Vaib pikemata tunnistada, et ülle maailma tuntud Malmötüdrukute külalisesinemine Liederhalles kujunes nii sportlikuks kui kulturiliseks elamuseks," kirjutas sel puhul Stuttgarter Zeitung.

Saksa ajalehed märgivad, et esinemine kujunes suureks eduks ka publiku juures kelle hulgas olid ka ülemlinnapea ja teised kõrged ametmehed, rootsi poolelt peakonsul Julius Hagander.

MALMÖ-TÜDRUKUD, Leida Leesmenti rühm lendab Osaka maailmanäitusele Rootsile good-willi muretsema.

Leida Leesment oma pealekasvu keskel pärast õnnestunud suuresinemist (EPL-foto Lepper)

Tel Aviv: Vene lendurid on aktiivsed Egiptuse lennuväes

TEL AVIV — Iisrael teatab, et Egiptuse ohujõududes tegutsevad aktiivselt vene pilootid, kes juhivad N. Liidu päritolugu Mig-tüübist pommituse- ja ründelennukeid. Lisatakse juurde, et venelased vahemalt teadaolevalt pole sõitnud lennanud üle nõlmistatud vahenghuptiirde Iisraeli poolt okupeerind territooriumile kohale. Tel Aviv teonitab, et Egiptuse lennukite mehitamine venelastega on kõiliallki korrusdatav fakt ning tähendab vaid seda, et sõda oneskaleeritud. Olukord pole hädaohtlik sünniksi Iisraelile, vaid sellega peavad arvestama ka ameerikaised ja Nato-riigid üldse, seldakse Iisraeli peaministri. Läänevaatlejad oletavad, et vene pilootide esmaseks ülesandeks on kaitsta Kairo ja Alexandria lähedusse paigutatud uusi rakettibaase.

MOSKVA — N. Liidu kaitseministri abi, marssal Ivan Bagrämjan korraldas Moskvas pressikonverentsi, kus ta m.h. avaldas tunnustust Stalinile kui sõjalisele ülemjuhataja. Marssal tõmitas, et "suure isamaasõja" ajal mängis tähtsalmat osa sõvjeti ülemkomando Stalinga eesotsas. Ta ilsas juurde, et Stalin oli seinlistes küsimustes hästi kompetentne, kuid ta igakord ei võtnud kuulda oma kõizdralite ja marssalite nõuandeid. Seevastu olnud Stalini suurim teene see, et ta suurel määral tugevdas elanikkonna vastupanutahet. Marssali väljendused on tähelikult kooskõlas praeguse Kremli liiniga, mis puutub Stalinit, kui sõjalist ülemjuhatajat. Toon on üldiselt positiivne. Siinjuures võib mecnutada, et 14 aasta eest tõmis näiteks Hrushtshov Stalinit ka kui militarekspertl, tehes iseennasi mingisugueseks Sovjeti kangrlaeks, eeskätt lahingutes Stalingradi all. Nüüd aga testatakse, et Hrushtshov, kes paarj nädala eest sai 76 aastaseks, on endale soetanud uu hobi ja nimelt maailmise. Vajdetakse, et Hrushtshov maalib, nonligurativises stiilis, maalistiilis, mid ta oma voimupäevil ägedalt hukka mõistis.

NEW YORK — Ameerik apolitiilised vaatlejad märgivad, et kommunistiliku vietcongi aktiivsus Kambodzhas on järjekordseks ja võibolla sõnajani suurimaks välispolitiilisekks probleemiks president Nixonile. See tähendab: kas abistada militaarselt nõrka Kambodzhat või mitte. Ilma USA abita aga ei etataksa, et Kindral Lon Noll uus valitsus pesgi kukutataksa kommunistide poolt. Seega oleks ka Vietnam täielikult ümber piiratud.

PEKING — Kommunistlik Hiina on väljastanud ameerikalastele hoiatuse, milles teonitatakse, et "Hiina 700 miljonilne rahvas üksmeelselt toetab Indo-Hiina vasakpoolsete võistlusgruppide tegevust ameerika imperialismi ja selle kannupoiste vastu". Seevastu aga ei maininnd Peking ühegi sõnaga, kuidas hiinlased kavatsevad võitlusgruppe toetada. Mitmed ameerika poliitilised vaatlejad aga kardavad, et ühel hõal päeval võib kordunda sõjajõugu Korea päevik, mil hiilaseed oma regulaarvägedega olaseell asusid Põhja-Koreale appi, teised

Järg. lhk. 2.

UUDISEID... LÜHIDALT

Shveitsi vaatleja analüüs Indo-Hiina sõjatandritest

Viimaste nädalate sündmused Kambodzhas on maailma mõõdundvas ajakirjanduses elavat vastukaja leinud. Lisames ollakse üldiselt suitsemas osas uue valitsuse ja rezhiimi poolt, kuid leidub ka mald, nagu näiteks Rootsi, kus domineerib vasakpoolsele radikaalide arvamus. Selle järgi on ka Kambodzha sündmustes süüdi USA, kes vägisi tahab Kagu-Aa-sias maksma panna oma voimu ja mangida terved riigid ja rahavad "kapitalistliikkute-imperialistliikkute" ringide kätte, et profiiti saada. Kasulik on seetõttu pisut vaadelda, kuidas vastavad asja peale näiteks Shveitsi ajakirjanikud ja lehed, keda tohiks selles — nägu väga paljudes teistes poliitilistes küsimustes — osas tõesti objektiivseks lugeda.

Nii-öeluste zhurnalistide hulka kuulub Shveitsi Ida-Instituudi poolt väljaantava ajakirja Zeitbild toimetaja Peter Sager, kes oma lõbe 8 aprlumbris analüüsib Kambodzha sündmuste käiku ja kui hea kommunismi ja Aasia küsimuste tundja oma artiklis "Wieder Indochina" (Jälle Indo-Hiina) kokkuvõetult vaidab järgnaist:

Prints Nerodom Sihanouki tagandamisega Kambodza riigipea kohalt on Kagu-Aasia poliitilise arenemise sih' jällegi päevakorrale tõusnud ja mõnesse küsimusse seigust toonud. Tagandamine ise sündis täiesti legaalsel teel selle asutuse poolt, kes valib ja kinnitab ametisse riigipea. Sellest selgub kõigepealt, et paljude lehtede väitsed, nagu oleka tegemist mingi seaduavastase aktsioonga mingiguiste vasakpoolsete poolt, kelle taga peisvat väljamaa võimud, on selge väljamõeldis. Märkimisväärne on fakt, et nos peaminister Len Nol määrati ametisse prinsist enda poolt. Nagu Len Nol, asusid ka paljud teised juhtivad jõud ikka enam ja enam printsiga opositsiooni kuni lõpuks saabus soodus silmapilk viimase eemaldamiseks rigi juhtimiselt.

Seni on selgunud järgmised asjaolud. Sihanouk hoidis tegelikult rohkem kommunistide kui neutralistide kurssi. Seda tõendab muide tema kiire lähenemine Pekingile ja Moskvale, samuti aga ka abi ummine Lõuna-Vietnami mässulisteile, lubades neile kasutada sõjamoona ja toitainete järelevedu läbi Kambodzha, teid pidi mis seati tugeva kaitse alla. Sihanoukil poinud riigi poliitilistes ringkondades enam nõmetamisvässrset pooleholdu, mis muide tõendab seda, et Kagu-Aasia rahvad ei poolda vasakpoolset neutralismi kaugetki mitte sel määral, nagu seda läänes on kombeks arvata.

Sihanouki tagandamine tõendab, et prints oli oma kommunistlikes plaanides liig kaugele läinud. Ta näitab üheltasi, et aued Kambodzha juhid pidasid olukorda Kagu-Aasias küllalt soodsaks oma kavatsuse läbiviimi seks. Sellest peab järeldama, et olukord Lõuna-Vietnamis on palju parem, kui seda üldiselt — kahtlemata Moskva mõju ja propaganda tagajärjel — arvatakse. Kui Lõuna-Vietnam selsaks kuristiku äärel ja USA vägede viimine tagasi kodumaa

Järg. lhk. 2.

Kukutatud printsi Sihanouk uploodeerib Pekingis teda abistavatele kommunistidele.

Göteborgi Naiskoori kontsert

Göteborgi Eesti Naiskoori kontsert toimub Göteborgis laupäeval, 9. mail kl. 17.00 KFUM suures saalis, Erik Dahlbergsgatan 1. Kontserdi kavas on rida uusi naiskoori laule eesti ja soome helloojailt.

Kaastegevad sel kontserdil on tuntud cellokunstnik Guido Vecchi ja pianist Hilja Saarne kelle kavas on Lvan Beethoveni "Variatsioonid Mozarti teemal" ja Gunnar de Frumerie "Pianosõnad" viies osas.

Kontserdi lõpuosas esitab koor Harry Truusi juhatusel huvitava ja omapärase helitöö Eduard Tubinalt "Vanapiiga laulud", mis on kolmes osas ja kirjutatud eesti rahvaviiside ja rahvalaulude põhjal. Ed. Tubina poolt alles mõõdunud saatsi. Helitöö tuleb terves ulatuses ettekandele esmakordselt.

Kontserdi pääsmed falandatud hinddega õpilastele ja pensionäridele) võib saada eelmüügi kooliklkmetelt samuti enne kontserdi algust kohapeal.

Antileninlik Lenini-ümbrik

Stockholmi Postimuuseumis tähistatakse 3.4. — 3.5. 1970 Lenini 100 a. sünnipäeva Lenini ja N. Liidu postmarkide näitusega. N. Liidust saabub kirju postimuuseumile aadressiga "Leninmuseum", Stockholm. Postimuuseumi näituse ühekülgsuse tõrakaalustamiseks tembeldati Lenini sünnipäeval ka eesti filatelistide poolt väljaantud kirjaümbrikute ja tähe sarnase ümaritki eesti, millele kleebitud ka Rootsi Vabaduslõidu poolt väljaantud plokk "Eesti Vabariik 1918—1970", pakuti ühe vene keeli rääkiva isiku poolt 10-c. Ta sai aga viiuaeka, et need ümbrikud saadetakse kõikidele saatkondadele.

Peaköne pidas prof. Gustav Ränk.

Lundis tähistati EÜS 100-a. juubelit

LUND (EPL) — Eesti Üliõpilaste Seltsi 100. aastapäeva juubeli tähistamiseks korraldas Seltsi Lõuna-Rootsi Koondus laupäeval, 25. aprillil Lundis, Grand Hotelli saalis pidulikku koosolekn. Sellele oli kogunenud tungil saalitais Lõuna-Rootsis asuvat akadeemilist peret, kuejuures olid esindatud ka teised eesti üliõpilasorganisatsioonid. Koonduse eesteisuse sinise kaleviga kaetud laud oli elavad lilled ja pölevad küünlad, kuna Seltsi lipp asus värve kandva e kaasvõitlejate vahel.

Piduliku koosoleku avas tervitusõnadega Koonduse eesteisuse esimees Villem Koern, kes märkis, et EÜS on olnud rahvuslik organisatsioon. Sageli on olnud raske tegutseda võõraste võimude tõttu, kus tuli leida ettekäänideid kokkutulekutaks. Vabaste maailma pääses ainult neljardik Seltsi liikmete koosseisust, kus jatkatakse võõhust kodumaa vabaduse eest.

Tõhusa peaköne pidas Stockholmist kohale sõõtnud prof. Gustav Ränk, kes käsitas peamiselt Seltsi rahvuskultuurilist tegevust enne taseelvuse aega, lugedes seda viljakimaks tegevusnjaks eesti rahvaks.

Järg. lhk. 2.

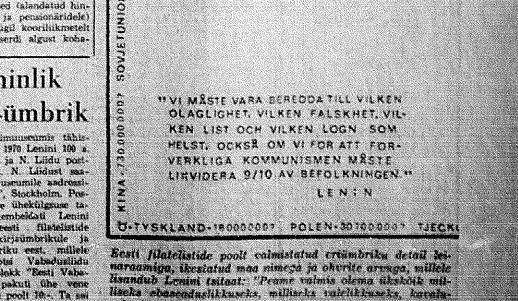

Eesti filatelistide poolt väljastatud ertümbriku detail leninaraamiga, tähestatud maa nimega ja ohvrite arvuga, millele tähendub Lenini tsitaat: "Peame valmis olema ükskõik milliseks ebaausateliikluseks, millisele tõelitlusseks, kuratlusseks ja võltsimiseks, ka siis kui me kommunismi teostamiseks peame likvideerima 9/10 rahvastikust".

EPL

30. aprillil 1970

VENE MEREMANÖÖVRID

Hiljuti algasid N. Vene merejõudude üheaeggad manööverid maailma kõigil tähtsamatel veekogudel, et harjutada sõjalist koostöö ühiselt lähijõuliustuse all Moskvast. Kõmasolevate meremanöövrite ametlikuks koodinimeks on "Ookean" ja siiulisel kujutavad nad iseendast esimest nii ulatuslikku üritust kogu vene ajalooas. Washingtonis ja Londonis ollakse arvamisel, et ühtlasi on tegemist N. Vene jõudemonstratsioonia. Kuna sedakorda ei piiita venelased varjata ka oma moodsamaid robotrelvadega varustatud sõjalaevu, vaid lasevad neil liikuda rõõda, et nad on tõlesti nähtavad NATO-maade rannikuilt.

Ameerika andmetel võtavad vene praegustest meremanöövritest osa Atlandi vetes ja Põhjameres 21 pealvee- ja 22 allveelaeva koos 42 sõjalaevaga. Vahemeres teevad manööverid kaara 25 sõjalaeva, nende hulgas kümmekond allveelaeva mida teenivad 20 ahilaeva. Kaugildas tegutsevad 14 sõjalaeva 18 ahilaevaga ja India ookeanis 11 sõjalaeva 7 ahilaevaga. Edasi teatatakse Washingtonis et ameerika luurelennukid ei ole seni avastanud mõnda uut või tundmata tüüpi sõjalaeva, kuid on seevastu võimsad kindlaks teha, et mitmed laevad on alles hiljuti ehitatud. Vene suurima laevakoondise koosseisu Põhjamerel on muuseas nähtud ka paar maandumislaeva suumusega ehk jaoks mis tõenäolikult tulevad kaustamiseie mõnes operatsioonis näiteks kuskil halti rannikul.

Vahepeal on vene kaugpommitajie lennukid korduvalt võinud ett näitlikke rõõskuid oma laevadele, mis Põhja-Atlandil liiguvad ida suunas, mäkikses "vaenlast". Islandi ja Sisetlandi saarte vahelises piirkonnas on olnud elav ka allveelaevade teravus, nagu mitmelt poolt kinnitatakse. Aga kuidas vene suurimad meremanöövrid üldiselt lähevad, on muidugi küsimus. Teatud valgust sellele aitab võiboila heita USA kaitseministri Lairdi avaldus Kongressi vastavatele komisjonidele ühendruse riikide eelarvete. Vene merejõudude komideles tähendas Laird, et kuni viimase ajani on nende peamiseks ülesandeks olnud oma kodumaa kaitse, kaasaarvatud teatud ühendusülesande aralekäimine ja kohalik võitlus allveelaevade vastu.

Nüüd hiljem on aga selleie lisandunud poliitilisimilitaarne ülesanne valismaailmas, nagu ilmneb vene laevastiku üksiste suunamistest India ookeani, Karibi vetesse ja Vahemeresse.

Olemasolevate andmete põhjal teeb Laird järelduse, et vene merejõudude ülesehitamises on hähtavasti hakatud kandma hoolt nende kvaliteedi parandamise eest, eriti allveesõja ja õhukaitse osas. Vähest kõige silmatorkavam on seejuures vene allveelaevade ehitusprogramm, mis näeb ette mitmete tüüpi arendamist. Praegu on seal lõpemas 60 aatomijõul liikuvat allveelaeva, neist üle 30 varustatud rakettrelvadega. Aastaiijuredksav on 10 kuni 14 allveelaeva, mis suuremalt jaolt on mõeldud kaugemateks operatsioonideks. Vene peaeelaevade eas võib samuti märgata teovõime suurenemist, eriti uuetüübiliste kergeristjelaje kujul, mis on relvastatud rakettidega. Vene merejõudude lennuväjai paiknevb üldiselt maal, kuna praadavad ammar-emalaevad. Eranõiks on ainult helikopteridi, mida mõned ristlejad kaasas kannavad.

Laird avaldab lõpuks arvamist, et üldiseit näib Vene merejõudude ülesandeks olevat võitlus USA lennukiandjate, luurelaevade ja allveelaevade vastu. Kõmalaseid suumisid järjest suurenevat tungi lähistele ookeanidele, eriti ühenduses harjutustega, mis taotlevad allveesõja oskuste arendamist. Sellega on mitmel puhul kaasas käinud vene allveelaevade kaugrünnakud, üks iesgi Mõhiiko lähte, ning operatsioonid Vahemeres ja India ookeanil. Peaiiti selleza on paljud vene luurelaevad pidevalt püsinud USA Polaris-allveelaevade baaside naabruses, ilmutades niiviisi oma muret seal asuvate ameerika jõudude pärast. Samal ajal on vene laed katsunud leida teid oma kaupoperatsioonide toetamiseks mitmesuguste abiorganisatsioonide kaudu. See toetus on aga jäämud piiratuks, kuna lennukiandjate puududes on vene merejõudude lennuvägi sunnitud paiknema baasidele maal, mis sageli vähendab tema lööjõjoulu või takistab seda ühes või teises suunas.

A.K.

Shveitsi vaatleja

Algus lk. 1

le oleks Ühendriikide ja Lõuna-Vietnami kaeluse tunnuseks, nagu kinnitavad paljud vaatlejad, siis ei oleks Sihanouki positsioonl Pekingi ja Moskva ahilisena võidud nii kergesti kõigutada. Uute ja seekord tõeliikult neutraalsete abinõudega on uus valitsus, kes samuti nagu ta eelkäijagi ei anna USA-le ühtsamaid baase, sulgenud järelevoeteed Lõuna-Vietnami mässulistele ja sellega asetanud Hanoi raskesse olukorda.

Selle vastu ei räägi ka kommunistiku peaeltungi edu Laoses. Kambodzhal ja Lõuna-Vietnamil on nüüd avanenud hoopis paremad koostöö võimalused kui varem. See aga nõrgestab aja jooksul Laose kommunistiku liikumise Pathet Lao positsiooni. Põhja-Vietnami sõjalise olukorra on tunduvalt raskenenud. Pealetung Saigoni vastu kahelt poolt — loodest Laose kaudu ja edelast Kambodzha kaudu — pole enam võimatik. On arusaadav, et Moskva oma "hoiatustega" Kambodzha aadressil ja Pekingi oma toetuse andmisega eksiilis viibivale Sihanoukile jätavad äärmiselt närvilise mulje.

Küsimus on, kas Hanoi püüab uue Indo-Hiina sõja puhkemist soodustada? Endised prantsuse asumaad Indo-Hiinas muutusid 1954.a. Genfi kokkuleppega iseseisvaks ja jantati kahte osa Põhja — ning Lõuna—Vietnami maad, millistele tuleb lisaks iseseisvad Laos ja Kambodzha.

Ho Chi Minh oli Põhja-Vietnami riigipea kuni surmani. Paistis siima, et ta alati kõneles vaid Indo-Hiinast et ta seletas end Indo-Hiina vahelise eesi võitleva, et ta soovib Indo-Hiina juht. Tema sõit ühendada kõik endised prantsuse asumaad ühiseks kommunistiliikus riigiks, oli lähipaistev. Ta vastas endale kui prantsuse "imperialisti" järeletellijale ja Indo-Hiina rahvaste "vabastajale" Peking-Moskva mõttes. Kui peaks puhkema uus Indo-Hiina sõda, siis peaks ka poolpimedatele seldeks saama, et Hanoi eesmärk on kommunistlik imperialism.

Lõuna-Vietnami langemine kommunistide kätte oleks soodustanud kommunistide edasitungi Kagu-Aasias. Ei Moskva, Peking ega Ho Chi Minh ei võidelnud Vietnami pärast. See võitlus oli vaid ettekäändeks. Sellega tõendavad suurte sõjavõitlete Põhja-Vietnami üksuste viibimised Laoses, kasvav kommunistlik infiltratsioon Tais, Pekingi praegunäitus Kambodzhas.

See kõik aga näitab, kui suure teene osutasid USA, Australia, Uus Meremaa ja Korea vabale maailmale. Ilma nende abita oleks kommunistlik edasitung üle ujutanud Tai ja Malaisia, Indonesia iseseisvuse kestvus oleks olnud vaid kuude küsimus. Tänu USA-le ja tema lähemale liitlasele võitles Lõuna-Vietnamis viibi kindlasti loota, et Lõuna-Vietnam saab tulevikus ise ennast kaitsta ja muutuda demokraatlikuks riigiks, sest ühes võitlusega Lõuna-Vietnami sõlmumisse eest käib paralleelselt maa reformeerimine. Ka Kambodzhal on tõsine shanss kaitsta tulevikus oma iseesivust.

Laose olukord on raskem. Kuid Lõuna-Vietnami tugevamaine tuleb kord kahtlemata ka talle kasuks ja aitab pikkamõõda vähendada kommunistiku liikumise — Pathet Lao — mõju. Sellese ei usu muidugi need ringid, kes ei väsi kõnelemast USA aggressioonist Lõuna-Vietnamis ja ei näe Hanoi ja Pekingi lahingüksusi Laoses.

OSKAR ANGELUS

Surma läbi lahkus meie armas ema, vanaema ja vanavanaema

Iida Sohvia Lilleväli

N-na Falstrõm

* 25.11. 1883

† 30.4. 1970 Prangli saarel

Mälestavad leinas

LAPSED ja OMAKSED

kodumaal ja võõrsil

Nüüd hingan vaikses haua vilus
Ja ootan õnnist ärkamist.
Ja seda kuldse kodu ilus
Mul kingib Issand Jeesus Kristus.
Sest armsad ärge leinake
Ma olen jõudnud rahusse.

Puhka rahus emake armsa
kodusaare mullas!

M. Pommerit mälestades

18. aprillil surl Göteborgis üldtuntud seltskonnategelane Martin Pommer. Raske ja pikk haigus murdis suure tõõmche. Martin Pommer kuulus nende meeste hulka, kes oma isiklikul tõõpõõsaeel kannavad suurelt osalt nende organisatsioonide tööd, kus nad kaasas, kusjuures teiste organisceriimie ülesanneteks jääb nagu kõrvale. Tagasivaadates ta ühte viime konferentsi tibe ammendamatu energiaalika jõu ja intelkiirgusel kõikjal, kus aga astus ja elas kaduvu aktiivne isiksus.

Kui järelkõüde kirjutaja noore konsuleriametna töötas Parnumaal, oli tihti maakondlikus-nõuandebüroos juttu Audru valla noorest energiilisest taluperemehest ja kohaliikude seltside aktiivsemat tegelaiest Martinist. Isiiklikult oli mul võimalus M. Pommerit näha organiseerimas Audru põllumajanduse näitust 1937.a. Asjatundjate üldine hinne oli — siks paremini korraldatud juttu ja juhitud näitusi kohaliikes olunes. Parast näitust kaasaegne Pärnumaa saadus-konsulent ja minister A. Oidermaa ole, kelle ol ha hulgaseit seise pilk imemeste tundmiseks avaldas arvamist: "Selleie tuhile noorele mehele jäävad varsti Audru piirid kitsaks". Audru piirid jäid M. Pommerile nattu kitsaks. Vähemalt lõppaeiati maarasid nad juba maakonna piire ja oleksid hiljem kindlasti ulatanud veel palju kaugemale. Kaim oli mu kodumaale langes, iaiaeetus ka M. Pommeri paljuhõõvaist ajava ehtöö selles ruumis. Kodumaal omandatud kogemused lõid aga alused 23 aastaiele viljakale töopeisioodile paguiises.

Martin Pommer sündis 27. veebr. 1910.a. Parnumaal Audrus põllumehe pojana. Ta vaiase surma tõttu tuli temal asuda varaskult kodutalu "Tamme" peremeheks, milline oli ühtrinõõsonnas üks suuremaid. Juba isalt heas korras pärandatud talu arendas ta eeskujulikuks põllumajandiamiseks. Sellest sai fruisikarja suguiava, pollutõõiste õppetalund, "minimaatad pahtsiidiiste teravilja de kasvatustaiund jne. Tema väljayanekud põllumajanduslikel näitustel hinnati korduvalt suurte kuldrahadega. Poliitõõlõja kontrolli all teostas ta oma talus mitmeid põllumajanduslikke katseid. Oli kohapealeeks kaastöölseks Tartu Ülikooli katsejaamadele. Omas juba tollal suure isikliku raamatukogu, mille eest antiti talle raamatuaasta puhul vastav diplom.

Võttis ees elavalt seltskondlikust ja ühiskeegusalaiiseet töõst. Kohaiseil töötas ta põllumehe- ja harituseelsiões, tuleiseiõõhingus ja kaitseliidus. Aastaid oli ta Pärnu linna ja pooiit maakonda haarava linnusaaduste kokkuostuühiuse esimees (väljamaytud lühen vaheaeg 1941, mil ta kommunistide pooit vallandati). Viimase juhtimine oli kompliceeritud ülesanne, kuna sageli linnaja maamehete huvid riitusid.

Pagulusee töõsas M. Pommer algul Alingsåõs. Oli sealse Eesti Seltsi asutaja, juhatusliige ja hiljem esimees. Seda eokatust ajajärku seltskondlikus, nimetavad alingsåiased veel praegugi hindavalt Pommeri-ajaks. Hiljem valiti M. Pommer seltsi aulikuiks. Siirdudes Göteborgi asus ta ametiõõmberõõpima. Lõpetas Tehnilise Instituudi elektrimaamerna ja õppis selle järele mõni aeg Chalmersi Tehnikaülikoolis. Töötas Asea filiaalis ja mujal. Ta ülesandeks oli hulga aastaid elektrijõujaamade konstrueerimine. Ta poolt on konstrueeritud Wargöni rauaaulatamistehase, Surte klaasivabriku, Göteborgi uue Sahlgrenska haigla j.t. jõujaamad. Iseg! Filipiinidele ja Columbiasse on tema konstruktsioonide järele ehitatud jõujaamu.

Göteborgi Eesti Seltsi töõst võttis M. Pommer lisi 20. aastat, olles 14. aastat seltsi esimehels. Kõik mis selle aastate sooon tehtud seltsi raames, on küllalt suures eeas seotud M. Pommeri nimee ja kaastegevusega.

M. Pommer oli Göteborgi Eesti Maja asutaja ja esimees. Tema ind ideo poogeerjana, kapitali kogumises jne muutus teinekord kaugemal asuvatele isegi väsitavaks kuid see viis siiiile. Ta oli Eesti Laenu Hoiu Ühistuse kõigi eimdiskõgude liige ja üks ekiivcomaid liikmete hulgas. Vaiitud saadikuna võttis ta osa neljaõõ Rootsi Eestlaste Esinduse esinduskogu töõst Rahvuslik Koostöö Keskuse nimekirja järele. Loi kaasa paljudes teistes organisatsioonides. Tuntud on ta kirjutiseed rootsi ajakirjanduses meie probleemide üle. Ta koostas paar raamatut.

Lõinud saaste jookstul oleo tihti mõeimud Martin Pommerile, et kuidas küll üks inimene suudab niipaiju ja millise põhjaikiikusega? Rääkimata nue kutse õppimiees ja selle alal läbiõõmiises oli M. Pommeri pinaa kõrgeimeiiud leivaaiu korral seltskondliku töö sektoris lihtsalt imetlustväärtu. Ta ei õelnud liiaigi ära ülesannetest. Näis nagu kohustuune oma rahva vastu võitis alati veseel oma eiust ülesaekrivad takistused.

See on lühidalt edasiantuna ühe paplamõõlee tegudeinimese Elukaite, millega Martin siirae lihtsalt luustunu ne oma rahvaga. Selle kohastaja on See astunud üle igaviku lõve. Kuid ta töö elab edasi ja on väärtuseks tuleviku hindes.

Puhka rahus!

LEO KARUPAA

Martin Pommer

Vene luure

Algus lk. 1

Aastal 1968, millest koneldakse kui poliitilisest ristlusest, startis Nõukogude Liit juba esimese 9 kuu jooksul 22 suurt luuresatelliit, millesteid enamik jäi maadimaaruu kuni 8 päevaks, kolm aga koguni startimiseks vajalikud kosmodroomid asuvad Tjuratamis (paik Arasli järvest kirdes) ja Plesetzkis (170 km Arhangelskist lõunaaes). Ohukaudel (juuni algusest septembri lõpuni 1968), kui okupeeriti Tshehhoslovakkia, startis Nõuk. Liit 14 luure- ja valvetesniture satelliit.

On teadis, et oma luureteinstuse tõõtegeiiemiise ja registreeriimisi võimeelt on USA ja Moskva satelliidi üldiselt võrdsed. Kuid vene satelliitide paremaeks on see, et nad võivad maandiida kui lennukid. USA aga peab nii oma maalmaarumi-laevad kui ka militaar-luuresatelliidi ookeanide veest valja õngitsema. Samuti ka satelliitide poolt alla heidetavad eeemed (näiteks kasetid fotodega jne.). Vene satelliidid heidavad needki lihtsalt maale (kosmodromile).

Militaar-otstarbel startis USA kuni 1969. aastani kokku 280 satelliit. Nõukogude Liit alle 200. Ülese alath, kui USA-s toimub mõni ruumilennu katse, startdib ka Nõukogude Liidu territooriumilt mõni Kosmosatelliit.

Viimati toimus see "Apollo 13" kuulennu korral. On loomulik, et need luuresatelliidid saavad fotografeerida ainult ruumilaevade starti, ja startdiks kasutatavaid vahendeid. On teada, et "Kosmos" registreerib fotografeerijo ja ösel ja uda korral kõik objektid, millede läbimöõt on vähemalt 1,8 meetrit. Seega siis ka kõik USA kanderakettid. Lisaks mõõdavad satelliidi infrapunased sensorid maapinnal esinevat temperatuuri ja seeo nii täpselt, et keskmine viga võib olla ainult 1,8 kraadi. Ka võidakse nende sensorite abil jälgida aatom-allveelaevade tegevust ja liikumist kõigis vetes.

Rahuldavate luuretulemusteni jõudis Nõuk. Liit juba sastal 1962. Selle tõttu hoopleski siis (juulis 1963) Hrustshov, et igasugune relvastuse kasv vähendamise või vähemalt võimaldavat satelliidi. Ka USA ajakirjas "Air Force Magazine" näidatakse, et "ruumilennu kehade tehniline abi võimaldab kontrolli kõigi sõjalaste operatsioonide üle nii maal kui ka õhus ja meres. Seega ei saa ka Venemaa riinnata USA-d ja USA Venemaad ülatustulukil, vaid iga ettevalmistus avaatalaske juba nõõrd varmistt, et kõhe võidakse anda seda rünnakut likvideeriv vastulöök.

EIM

KOLTSARVE NOORTELE Ecoffiikon TALLINN Jõõtsjõe tänavale GÖTEBORG tõõrtsing 528497

KIRIKIKKE teatest

Uusiised raadiosaated igal pühapäevasiis. Ihtsõõdel kl 13.00—14.15 lihtlainel 31 m. Trans World Radio. Pühisalmid tel. 08 21 32 17.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 3/5 Jakobs, kog. õp., oreill P. Ardna, laulurõõmamõõtmed.

GÖTEBORG: EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi kog. jumalat. Kristiines 5/5 kl 14, õp. Jaan Rebane, oreill PG Strömberg, laululehed. Leerõõpetus 7/5 kl. 11 kog. majas, Götgatan 15.

HALSINGBORG: Maria kirikus jumalat. 10/5 kl. 13.30, op. Jaan Rebane, oreil Eha Põhl, laulur.

LANDSKRONA: St. Johannese kirikus jumalat. 10/5 kl. 16.30, õp. Jaan Rebane oreill Eha Põhl, laulur.

NORRKÖPING: Matteuses emadepäeva jumalat. 3/5 kl. 14.30, op. Karl Koel, oreill H. Piikimets, laulur.

UPPSALA: Mikaeeli kirikus emadepäeva jumalat. 3/5 kl. 16, teol. lic. Vello Salo. Pärast kog. majas koguduse õhtu, esinejad Helga Nõu, Kristina Anijõev, Vello Salo.

EESTI AP. GIIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 3/5 kl. 11 rootsikeelne liturgia ülempr. A. Nael, ülemd. N. Suursõõt.

GÖTEBORG: Guldheeni ortodoksikirik, Kristiine Toevanimemõõmpühal 7/5 kl. 11 liturgia, praost Raag. Pärast jumalat, samas kog. nõukogu koosolek. Palutakse liikmeid osa võtma.

VABAKIRIKUID

STOCKHOLM: Ansgarii, Kungsholmsg. 23, jumalat. 3/5 kl. 16, kõnelejad vennad, Issanda surma mälest.

STOCKHOLM: Nelipühi kirik Fridellija, Rörstrandsgr. 7, jumalat. 3/5 kl. 13.30, E. Lindström, R. Mesi, laulutekandeid. Kogudõõrjutus 8/5 kl. 13.30.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 3/5 kl. 15, A. Vaim ja misjonär Margit Nilsson Lõuna-Aafrikast, Kristuse surma mälest. Jutl. O. Loogna.

GÖTEBORG: Blå Bandis, Erik Dahlbergsgatan 10 jumalat. 3/5, 7/5 ja 10/5 kl. 11, V. Kubja jt.

● **Florida kubernerile Claude Kirkile määrati kohaliku distriktikohtuniku poolt 10.000 dollarit trahvi iga päeva eest, mille jooksul ta takistab valgete ja neegerliste segamini paigutamist koolides.**

● **Senat võitis parasi ägedaid vaidlusi vastu seadme, millega riigiteenistujate ja sõjaväelaste palkasid tõstetakse 6 protsendi. Seadus vajab kehtimahakkamiseks ka Esindajatekoja nõusolekut.**

Lundis tähistati

Algus lk. 1

vustunde äratamisel ja haritlaskonna koondamisel ja kasvatamisel. Ta iiltes kokkuvõtteks:

EÜS-il on suured teened oma rahva vastu just minevikus, kui ta lõdi kaugel enne iseesisvust. Tänapäeval on ta tavaline üliõpilasselts.

Eesti üliõpilane on alati tõõelnud rahvuspõõlistide küsimustega. Meie intelligents on põlevasemad murettundmisega rahva äratamiseks mastsat teadlikuks rahvuseks ja selle organiseerimisega. Meie aga oleme olnud humanistlikud võõtlejad aga eesti mingid mässunehed. Et teha õheat rahvamassist teadlik rahvas, selleks tõõlei näidata, et meil on olemas midagi, mis äratab respekti.

EÜS oli humanistliku võõtlusteadusioni kandja ja juõdude koguja. Need oild eesti soost üliõpõlased, meie haritlaskonna esimene põlv, kes saksa korporatsioonides hakkasid arendama eesti asja, nagu dr. Fr. R. Faehlmann, dr. Fr. R. Kreutzwald, J. J. Noeks, dr. H. Jürgensen ja ülevatavasti ka Ph. J. Karell. Tolles eesiirkaisesaeeg ringis tekkis rahvusmõõte esimene sõõe, mida püüti hiolda hõõgvel omakultuuri harastuste abil. Tegeleti peamiselt eesti muinsuisoga. Nad loetusid seejuures paremaiks saaksa ametiõõlistelt. Nad tekitasid nagu romantilisi kõuevõõgusi. See stündis 1850. aastate paiku. Need oild esiärkamisaegsed ideed Eestimaa ringiis, mis milvõisi edasi kandusid ja juba ka lauravahulki inspireerisid. Need ideed kandusid edasi ka Kreutzwaldi kirjanduslõu toodangusa, milles Kalevipõõ ja täielik ilmunne eestlastele rahvarraamatuna 1862.a. moodustah tipu. Ühes esimeeks rahva vaimu valjendusees oli esimene eesti laulupidu 1869 a. Tartus. Samal ajal esineeb eesti teaskooli — Aleksandri kooli rajaiaid.

EÜS võttis üle Eesti Kirjameeste Seltsi pärandiise. Tulevad jõulisel juhid ja töõmehed nagu Villem Reiman, Oskar Kallas, Eisen ja teised, kes olid võimelised midagi tegema ja seda edasikandma. Hakati kogumaa rahvaviise, luulet, vanavara, kirjastama eestikeelseid raamatuid jne. Hiljem kergendavad Seltsile seda koormat tekkivad iseesiivad eesti vastavad asutused, nagu Eesti Kirjameeste Selts, Eesti rahva muuseum jne.

Kolmärgitud humanistlikust koorest võõsiu ja kasves taim, mille kandjad võitlesid Vabadusõõjas ja andsid edasi oma vaimu temast tekkivad organiatsioonidele. Meie peame arusaama ka tänapäeva olevikust, et vaadata tulevikku.

Meie tänapäeva kodumaa noorus on terve ja põhiiseb koos meiega EÜS-i aastapaeva, kuigi see sünnib rohkem siidames võõra võimu surve tõttu. Minevikust ammutatav jõud hoiab pea püsti noorusel kodumaal. Üliõpilasorganisatsioonid aga paguliises aitavad kanda edasi seda vaimu. Kõõtinustesti, mis sai algse eelias, et „Mõõemõõne vana- ja noorpõlv leiavad ühise keele.

Telegraafi ja kirjateel sisseituvad tervitused kandis ette Evald Pässuke. Nende eesotsas oli Seltsi auvõõ peapiiskop emeritus Johan Kõpp ahikaasaga, siis saatkonnanõunik August Koern, Saksamaa eestlaste nimel nende esindaja adv. Elmar Reizenberg, prof. Edgar Kant ahikaasaga, ms. Martin Keskilia, USA Seltsi Koonduse esimees Voldemar Kõiv, praost emeri vil Martin Ots ahikaasaga, vil Karl Kook, Dr. Oskar Angelus jne.

Oma lõppsõnades eestseisuse esimees vil Villem Koern peale tänusõõna esinejatele ja tervitajatele võtis kokku kõigi avaldatud kinnitused juhtmõõtena: "Tegutseme ühiselt!" Aegade jooksul surma läh lahkunuid, küüditatud, märtirisurma surnuid ja kodumaa vahaduse eest langenuid Seltsi vendi mälestati leinasõõsakuga.

Mõõnikas aktus lõppes ühinlauhuga, mis Seltsi lipulauluks, — "Eestimaa, mu isamaa". Õhtul oli Grand Hotelli suures saalis tujukõõlane pereõõtnaõhtu Seltsi liikmetele koos perekondadega.

O.V.

Uputus ka Schönaus

Veebruari lõpus toimusid suured üleujutused Rheini ja Neckari jõgedel ning eriti Heidelbergi piirkonnas, tingituna sulamisvee hulkade langemisega mägedest. Uputus puudutas ka eesti sõjaväelasi ühelt doolt Schönaus, kus hoonete taga asuvalt maenõlvakult vesi hakkas otse kosena alla langema, ujutades kodu piirkonna ile.

Uputus kestis mitu päeva, õnneks kahjustamata suuremal määral hoonestiku, välja arvatud veekahjud keldrites. Kõik aga hävinesid aasta te jooksul hoole ja armastusega elanike poolt valmistatud aiadekoratsioonid, kivist ojaperved, kalatiik jne. Tõigist kadusid voolusega ka sinna istutatud kalad. Ka teed ja rajad said tugevasti kahjustada.

Kahjudest teatati linnavalitsusele ja kindlustusseltsile.

Algus lk. 1

vaatlejad aga sõnavad, et tänapäeval oletaal taoline lahendus esmaõõhum utopiline. Kuna hilnlatest ja kiillustest ülemaailmne pilvedel 1970 N. Liitu, Rahutusi kahel rindel Peking ei soovivat, arvavad eksperdid. Kolmandad jälle väidavad, et vaadame korral võivad lahkuvad venelastega ajutiseks ka lõõdata kuni "võit imperialistide üle" Kagu-Aasias on saavutatud.

Marie Üksi 85-aastane

Stockholmi Eesti Majas tähistab 6. mail oma 85-nda sünnipäeva proua Marie Üksi Stockholm-Frugängetist.

Juubilar on sündinud 4. mail 1885 Porkuni valla Virumaal. Ta saabus kõigme aasta eest Tallinnast, olles võõmaluse saanud tütre perekonnas ühinemiseks. Vaatamata kõrgele eale, on juubilar säilitanud selge pea, kõrmed jalad ja huumorimõõtele.

Palgasõdurid Indo-Hiinas

SAIGON — USA ei kavatse saata oma maavägesid Laosesse ega Kambodzhasse, kuid rakendab seal palgasõdurid. Vastav väõbamine on Saigonis juba aianud ja sinna võetakse nii ameeriklastest kui ka teistest rahvustest eraiskiuid.

Ajakirii "Newsweek" teatab, et väõbajaks on USA Salaluure Keskogenuur — CIA — ja ühel juhul on ühcitteerile pakutud palgaks 1000 dollarit nädalas ning igaks kuus nädalsega puhkust Taiwanis. Ülesandeks on juhtida Meo suguharu liikmete rünnakuid Põhja-Vietnami sõdurite vastu Laoses. Väõbamise peakorter asub Bangkokis.

Tööjõuecksport toob valuutat

BELGRAD — Lisaks turismile on Jugoslaaviale niiid väärtuslikuks valisvaluuta allikaks kujunenud umbes poolt miljonit jugoslaavlast kes töötavad alaiiselt või ajutiselt lõõnerõõikides.

Need on nõõdumuud aasta jooksul koju saatnud 250 miljonit dollarit. Tänu sellele õõnestus Titol ka vahendada oma väliskaubanduse defitsiiti poole võrra.

Melbourne sai õpetaja

Aadu Meeksi, kes 8. märtsil ordineeriti Sydneya õpetajaks, valiti Melbourne'i Eesti Pauluse Koguduse peakoosolekul 15. märtsil selle õpetajaks. Ta pidas oma esimese jutluse seal suurreedel, 27. märtsil. Millal A Meeksi Sydneyst ile kolib Melbourne'i pole veel kindel. Arvatavasti toimub see lähemas tulevikus.

Hambaarst

L. Lius

Brommaplani peatuse juures.

Tel. 25 97 52

Ärge unustage, et 1. mail algab uus tellimisperiood. Aeg on nuendada terminitellimisi.

EESTI PÄEVALEHT